

In Oss werd 25 jaar geleden ^I een bronzen grafurn gevonden

De eerste in Nederland

Bladerend in „De Stad Oss“ van vijf en twintig jaar geleden, troffen we in het nummer van vrijdag 7 juli een artikel aan van wijlen Jan Cunen over de bronzen grafurn die kort tevoren in de hei bij Oss gevonden was.

Het was de eerste bronzen grafurn die in Nederland gevonden was en terecht mocht er dan sprake zijn van een belangrijke vondst. Het lijkt ons voor onze lezers van thans interessant kennis te nemen van hetgeen Jan Cunen, de grondlegger van het huidige streekmuseum in het stadspark, toen schreef. Wij citeren letterlijk:

Daar de urn, door den hogen ouderdom, zeer teer was en gerestaureerd moest worden werd zij in gips gegoten en naar ateliers van het Rijksmuseum voor Oudheden te Leiden vervoerd, waar de restauratie, na maandenlange zeer voorzichtigten kostbaren arbeid, gereed gekomen is en dit zeldzaam overblijfsel uit de voorgeschiedenis voor de wetenschap is bewaard

Het merkwaardigste is nog, dat zich in de urn een opgevouwen ijzeren zwaard bevond, welks houten gevest versierd was met opgelegd bladgoud, welk feit de vondst maakt niet alleen tot de meest zeldzame maar, met die van den Romeinschen grafkelder in Limburg en den gouden helm in Deurne, mede tot de mooiste vondst van ons land. Ons gemeentelijk museum heeft, door bemiddeling van prof. dr. Holwerda van beide een zuiver copie gekregen. Ook de andere in Oss gevonden Germaanse urnen zijn, geheel belangeloos, in Leiden hersteld en in originali aan ons museum geschonken terwijl nog is toegezegd dat wij, alle voorwerpen uit het vroegere kwartier van Maasland, te Leiden in meer dan een exemplaar van hetzelfde type aanwezig voor ons museum in bruikleen krijgen, zodat vele plaatselijke musea ons, wat voorwerpen uit den oudsten tijd betreft, uit de streek afkomstig benijden kunnen.

Wij willen hier enige bijzonderheden mededelen over de verschillende soorten urnen in Oss gevonden en over het tijdperk, waarin die urnen gebruikt werden.

Onze vroegste geschiedenis begint met het tijdvak, waarvan wij geschreven bronnen hebben, voor onze streken, de tijd der Romeinsche overheersing van de 4 eerste eeuwen onzer jaartelling. En

deze geschreven bronnen zijn nog schaarsch en zeer onvolledig, zoodat ook uit deze periode de „leerschool van de spade“, de uit dien tijd gevonden voorwerpen, veel moeten aanvullen.

Voor dien tijd zijn wij geheel aangewezene op vondsten in den grond. De enige bronnen voor de geschiedenis van ons land uit de eeuwen, die onze jaartelling voorafgaan, zijn de uit dien tijd gevonden voorwerpen en het is nog niet lang, dat men daar studie van gemaakt heeft. Ofschoon men vroeger wel gewicht hechte aan prae-historische vondsten en men deze voorwerpen wel bewaarde, toch kan men zeggen dat eerst in het tweede kwart der vorige eeuw men begonnen is met dergelijke vergelijkende studie van gevonden voorwerpen en tijdperk. Ook de verdeling in tijdvakken van de vóór geschiedenis dateert uit dien tijd (1836) Thomson onderscheidde 3 groote tijdvakken, naar het materiaal waaruit de voorwerpen warne vervaardigd, steen, brons, ijzer. Deze verdeling wordt nog steeds aangenomen, doch deze tijdvakken zijn tegenwoordig onderverdeeld in kleinere perioden.

Het eerste, het steenen tijdperk, mist voor onze archeologie alle betekenis zegt dr. Holwerda in zijn werk: Neerlands vroegste beschaving.

Wel worden er ruw bewerkte vuurstenen genoeg gevonden, doch deze is men blijven gebruiken ook eeuwen nadat men voorwerpen uit brons en ijzer maakte. Voor een armoedige bevolking was het een goedkoop en gemakkelijk materiaal. Er is een voorbeeld in een vondst te Hilversum, dat nog plm. 1000 na Christus bewerkte vuursteen als gebruiksvoorwerp diende. Alleen in het zuiden van Limburg heeft mogelijk plm. 3000 jaar vóór Chr. een stam gewoond, verwant misschien met het Hunnebeddenvolk dat 1500—1000 vóór Chr. Drenthe Z. Friesland, Overijssel en het Gooi bewoonde.

In ons museum bevinden zich méde vuurstenen voorwerpen gevonden zoowel hier in de heide als b.v. onder Nuland. Als er geen nadere aanduidingen zijn neemt men dan ook niet aan, dat de vondst van voorstenen voorwerpen op bewoning in het steentijdperk wijst.

Van belang voor onze streek wordt, door de vondst der bronzen urn, die van Halstatt-type is het Halstatt-tijdperk, waarvoor aangenomen wordt 900—500 vóór Christus.

Veilig mag men dus het allerjongste jaartal daarvan nemen, 500 jaar voor onze jaartelling. De onderzoekingen van dr. Holwerda kunnen nog een ouder tijdvak aangeven met een speling van 4 eeuwen vroeger.

Wat zijn de in Oss gevonden voorwerpen?

Het zijn alle grafuren. Zooals wij doodskisten gebruiken om de lijken te begraven, deden onze heidensche voorouders de asch van hun dooden die zij verbrandden in een pot of urn, zetten die

op een stuk grond, dat voor doodenakker bestemd was, groeven er een greppel om en wierpen het zand daarvan over de urn.

Mogelijk dateert het gebruik, dat op sommige plaatsen nog bestaat, om iederen deelnemer aan de begrafenis een spade zand op de lijkst te doen werpen nog uit dezen tijd en is blijven bestaan ook toen het begraven van dooden en der werken van christelijke barmhartigheid werd. Zooals wij nog zullen zien waren de begraafplaatsen reeds vroeg in hooge eer en werden zij als heilige plaatsen beschouwd. De urnen waren zeer eenvoudige voorwerpen, potten van gebakken klei, soms met een versiering aangebracht met vingernagels of enig puntig voorwerp, zoals blijken zal wanneer de urnen binnenkort worden tentoongesteld. De bronzen urn is iets anders. Deze is niet hier vervaardigd maar geïmporteerd zoals wij in een volgend artikel zullen zien en moet met het staatsiezwaaard van de overledene behoord hebben aan een voornaam persoon een stamhoofd van betekenis, een soort koning van de streek alhier.

(Wordt vervolgd)